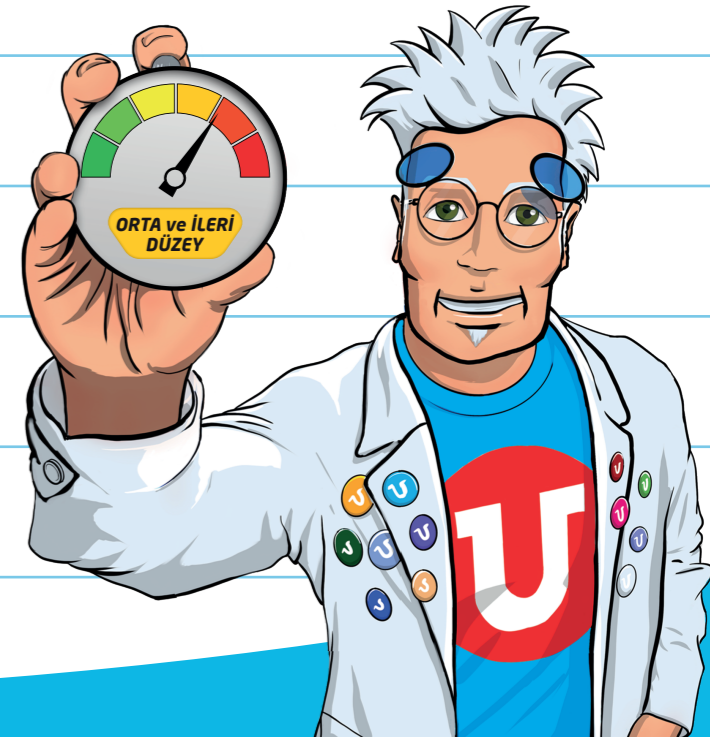

4.ÜNİTE

U

TYT Orta ve İleri Düzey Coğrafya Soru Bankası

Yeryüzündeki Sular

ABONE
OL

ERTAN VARLIK

YERYÜZÜNDEKİ SULAR

Yeryüzündeki Sular

Okyanuslar ve Denizler

Atlas Okyanusu

Hint Okyanusu

Büyük (Pasifik) Okyanus

Akarsular

Yer altı Suları

Artezyen

Karstik Kaynak

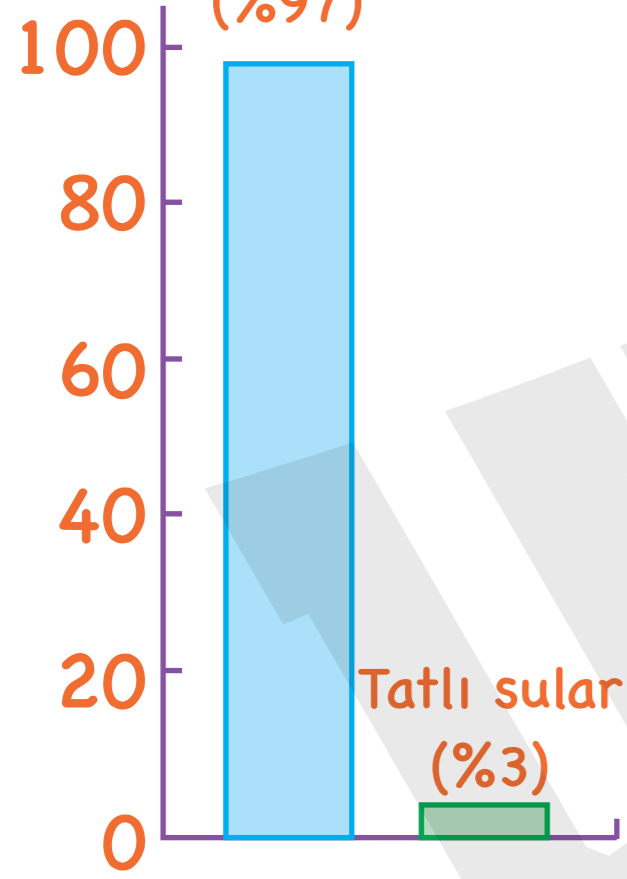
Yamaç Kaynağı

Fay Kaynağı

Gayzer

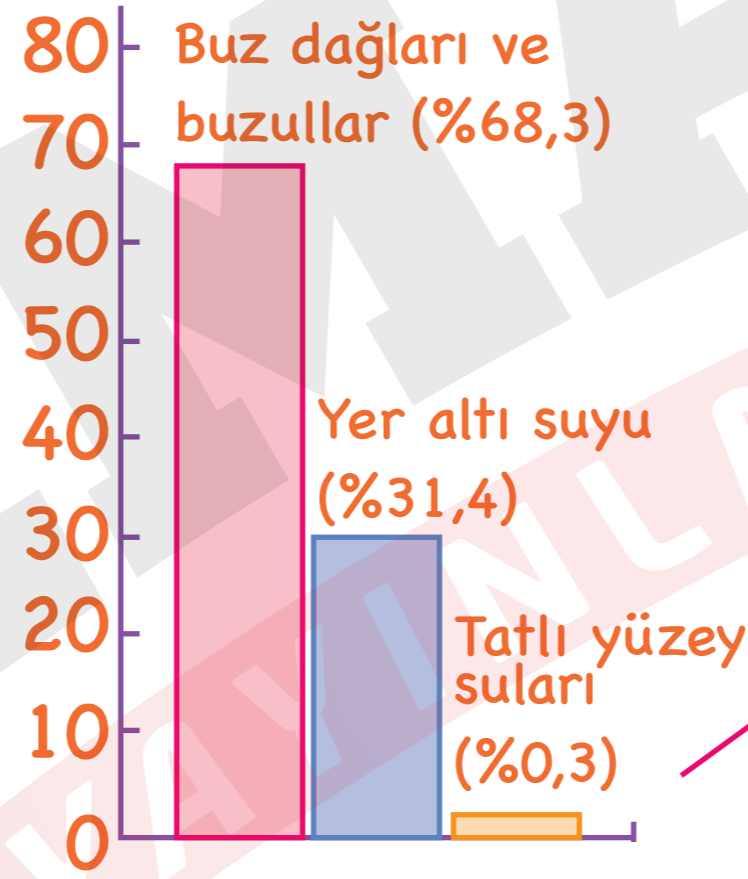
YERYÜZÜNDEKİ SULAR

Tuzlu sular
(Okyanuslar-denizler)
(%97)

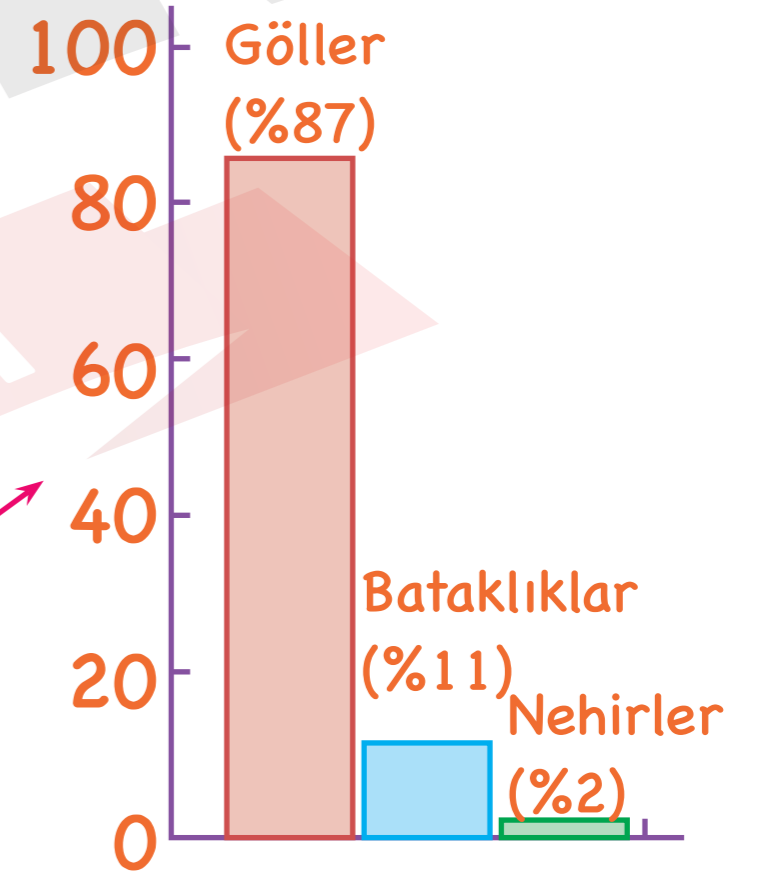
Yeryüzündeki sular

Buz dağları ve
buzullar (%68,3)

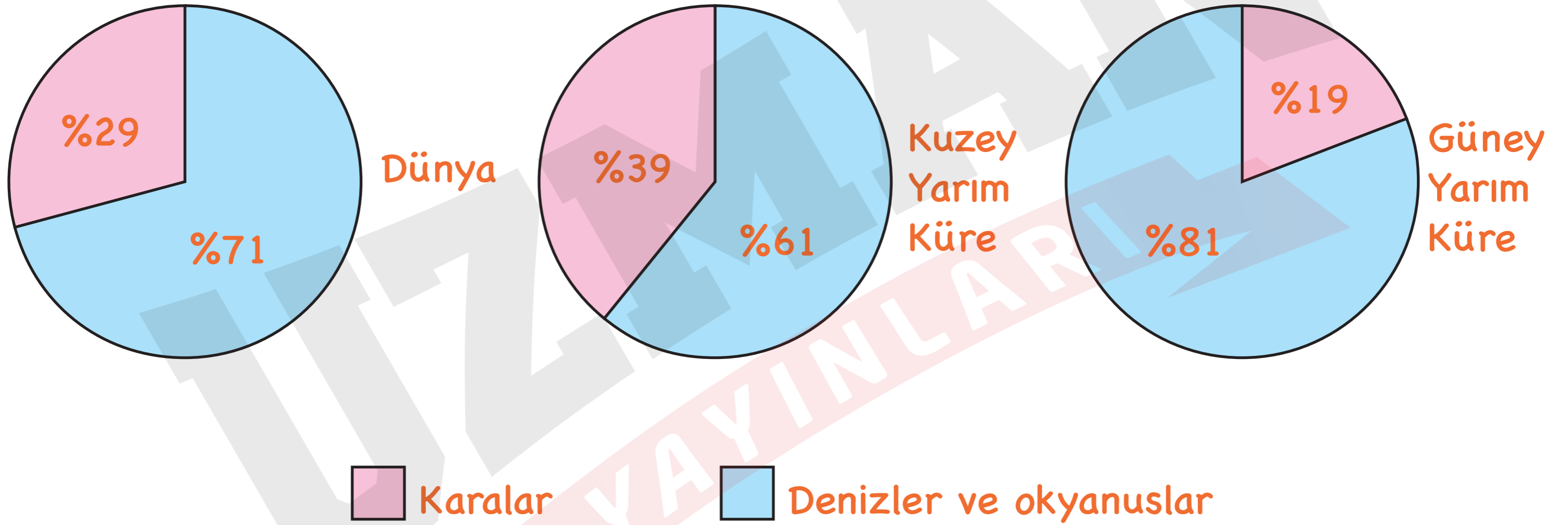
Tatlı sular

Göller
(%87)

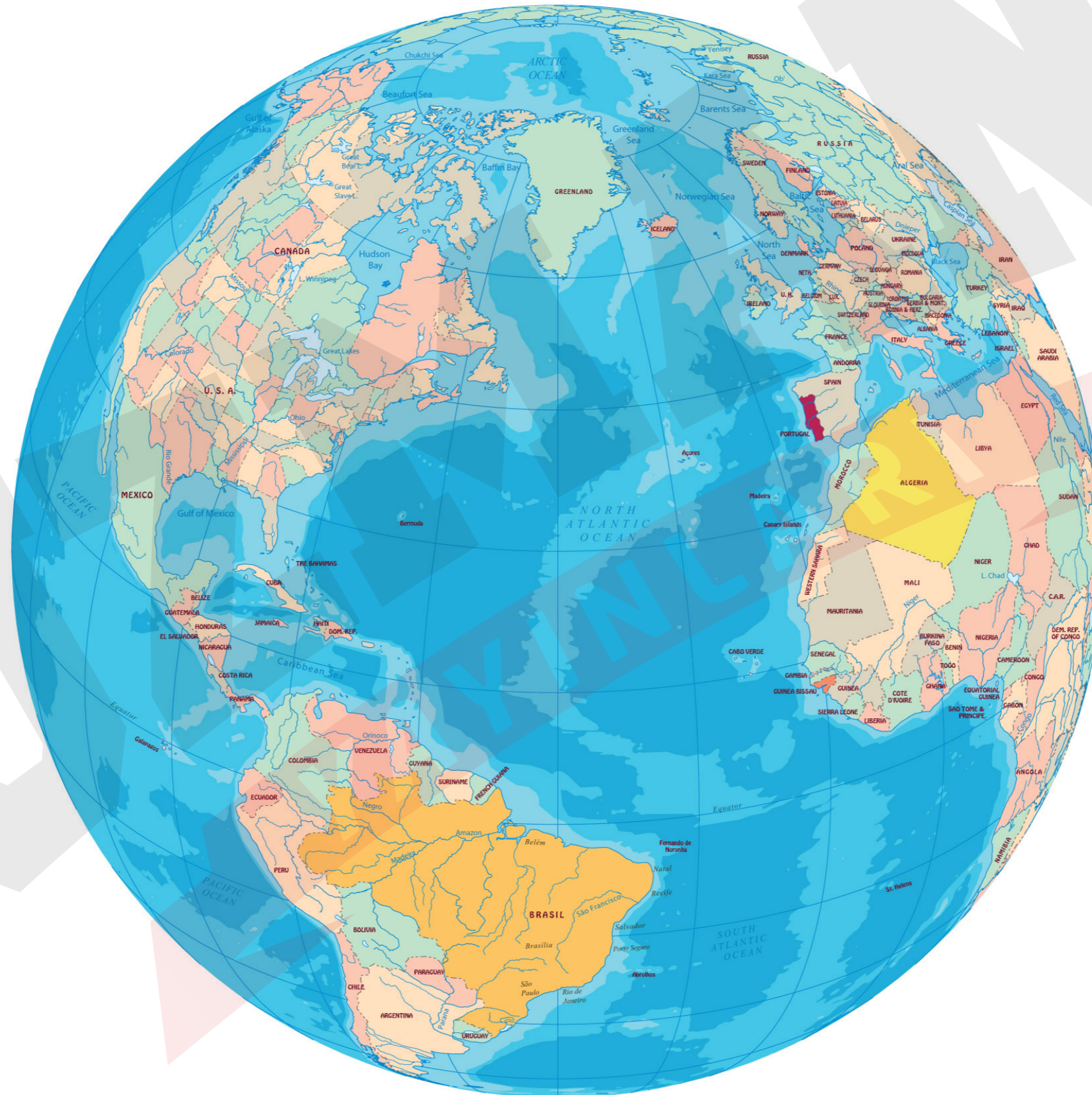

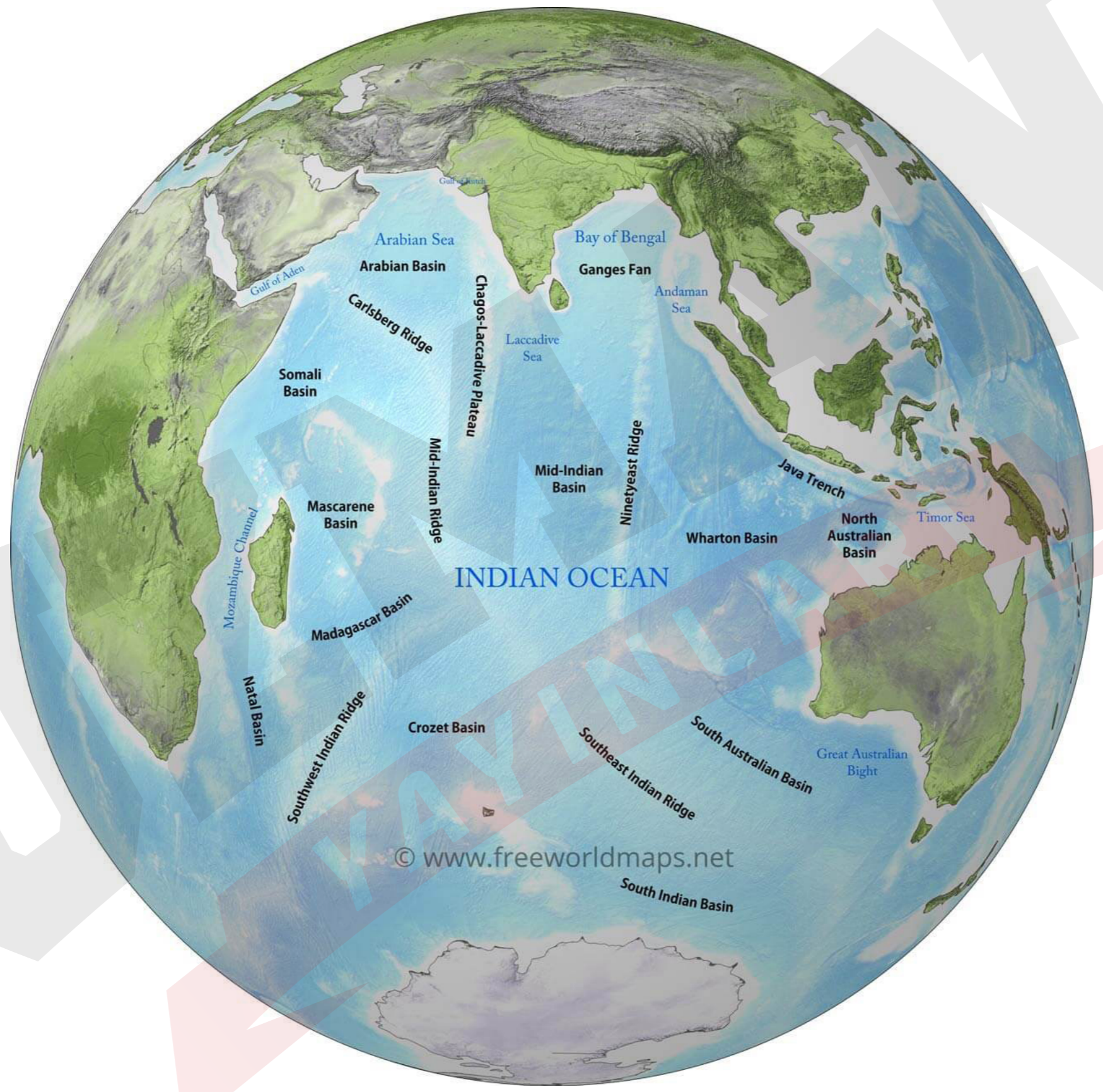
Tatlı yüzey suları

OKYANUSLAR VE DENİZLER

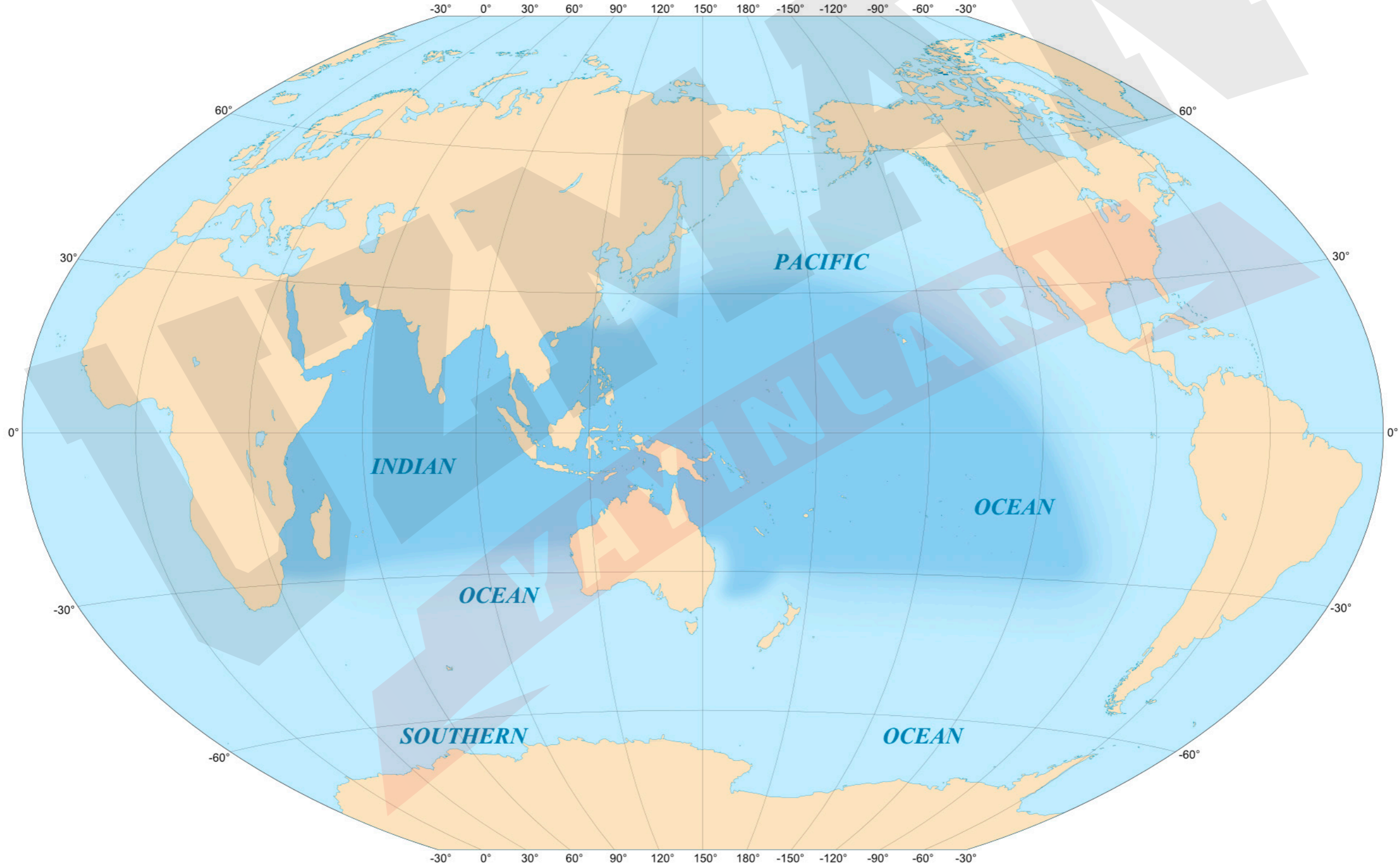

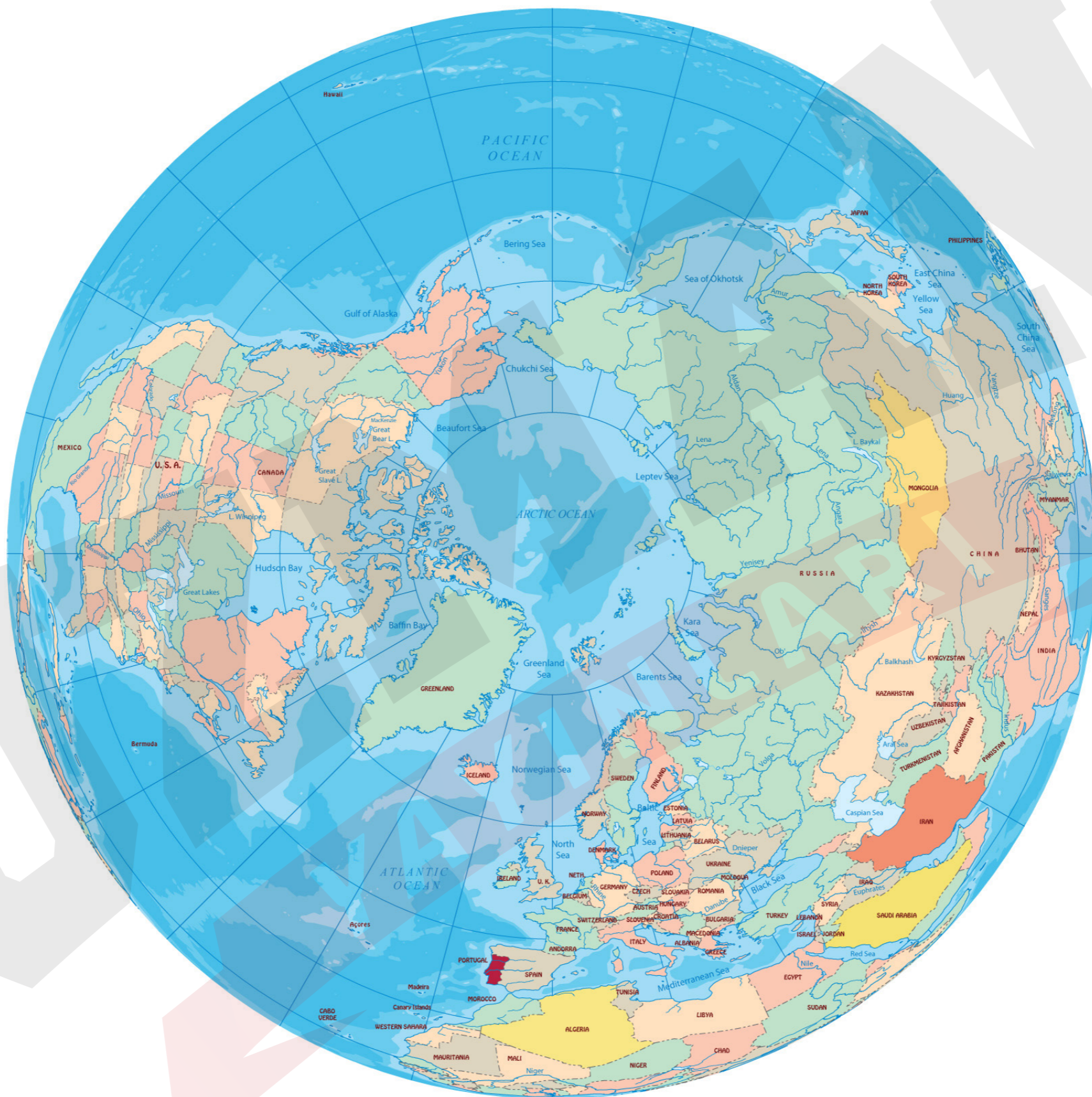
ATLAS OKYANUSU

BÜYÜK (PASİFİK) OKYANUS

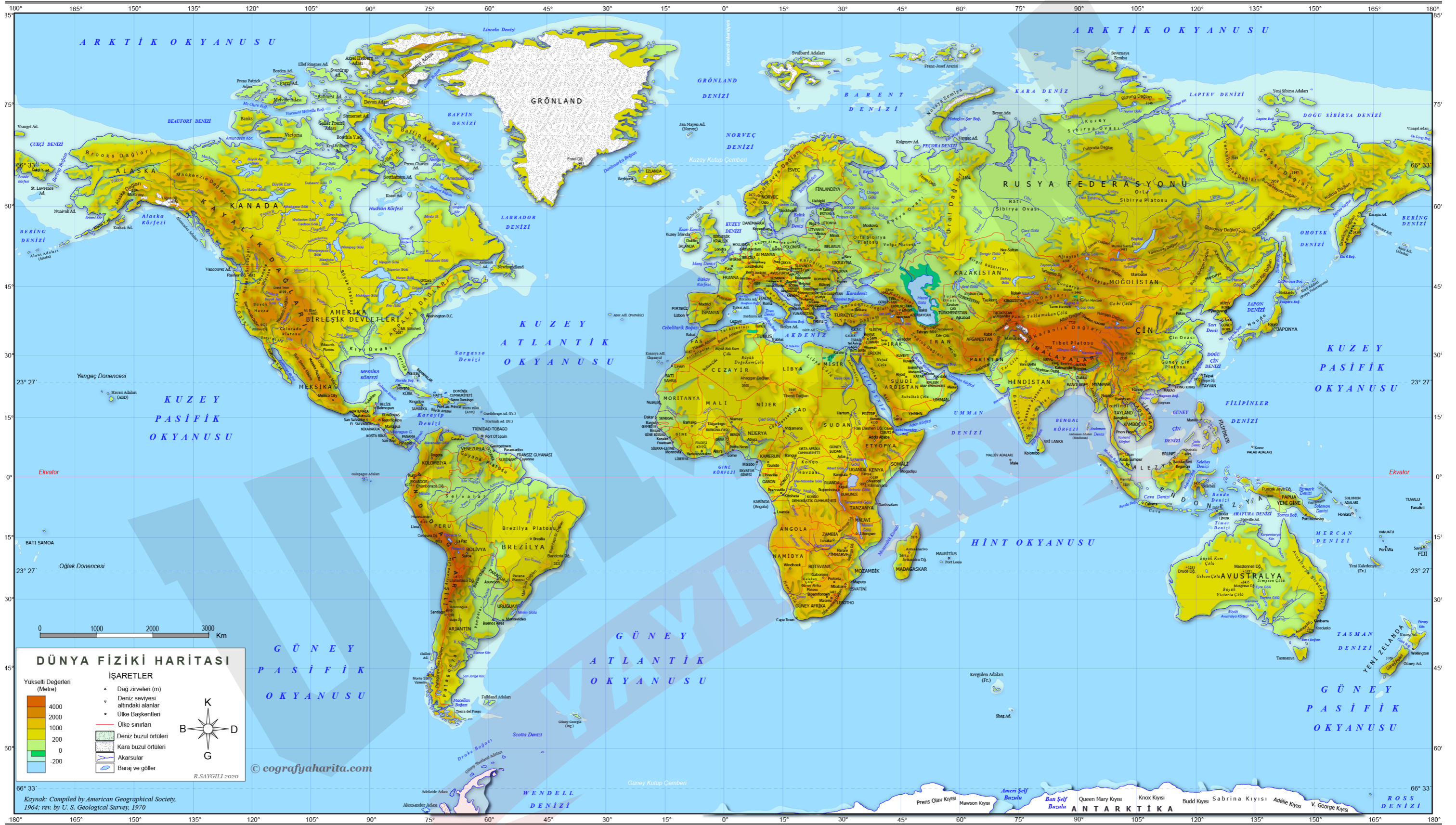

Denizlerde Tuzluluk		Sıcaklık	
Kızıldeniz	% 0,43	Kızıldeniz	30°C
Baltık Denizi	% 0,1	Baltık Deniz	6°C

Enlemler	Kuzey Yarım Küre (°C)	Güney Yarım Küre (°C)
0°	27,4	27,1
20°	25,4	24
40°	14,1	13,3
60°	4,8	0
90°	-1,7	-1,7

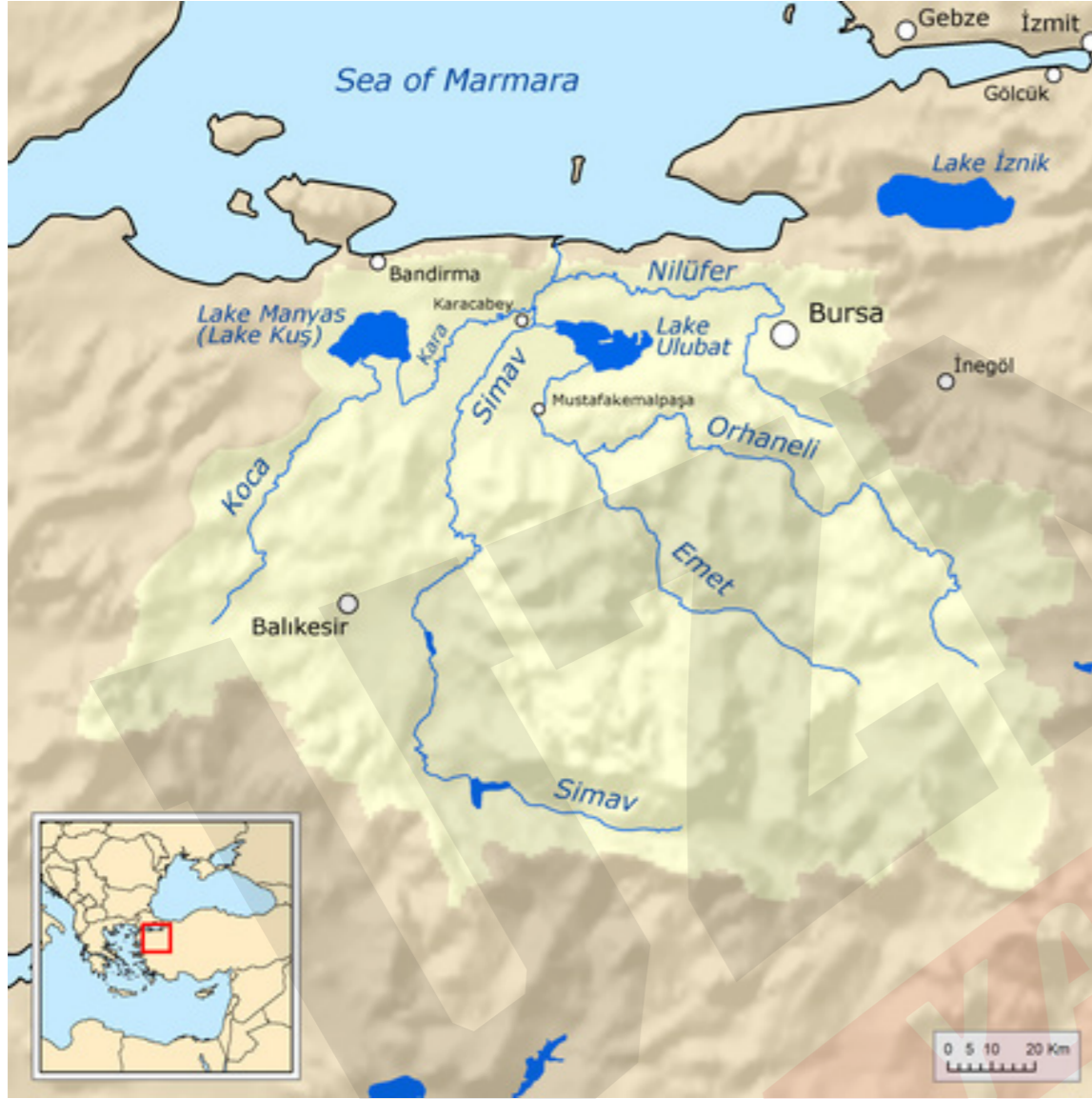

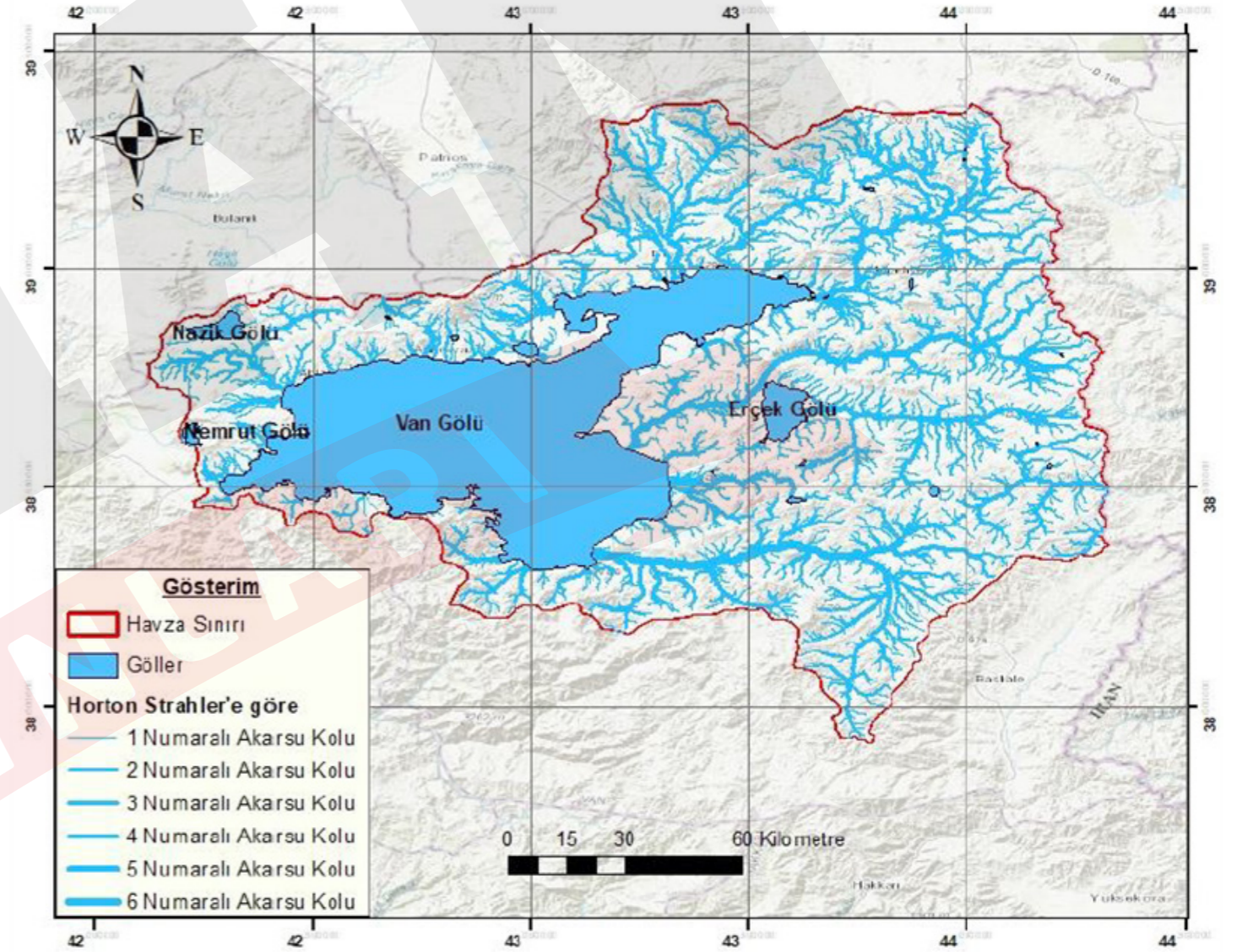
GÖLLER

- Göller büyüklükleri, derinlikleri, sularının özelliği ve çanaklarının oluşum şekli bakımından farklı özelliklere sahiptir.
- Buharlaşmanın az, yağışın fazla olması, gölün bir gidegeninin olması gölün **tuzluluk oranını düşürür.**
- Buharlaşmanın fazla, yağışın az, göl çanağının kolay çözünebilen kayalardan olması ve gölün suyunu boşaltamaması **tuzluluk oranını artırır.**

AÇIK HAVZA GÖLLERİ

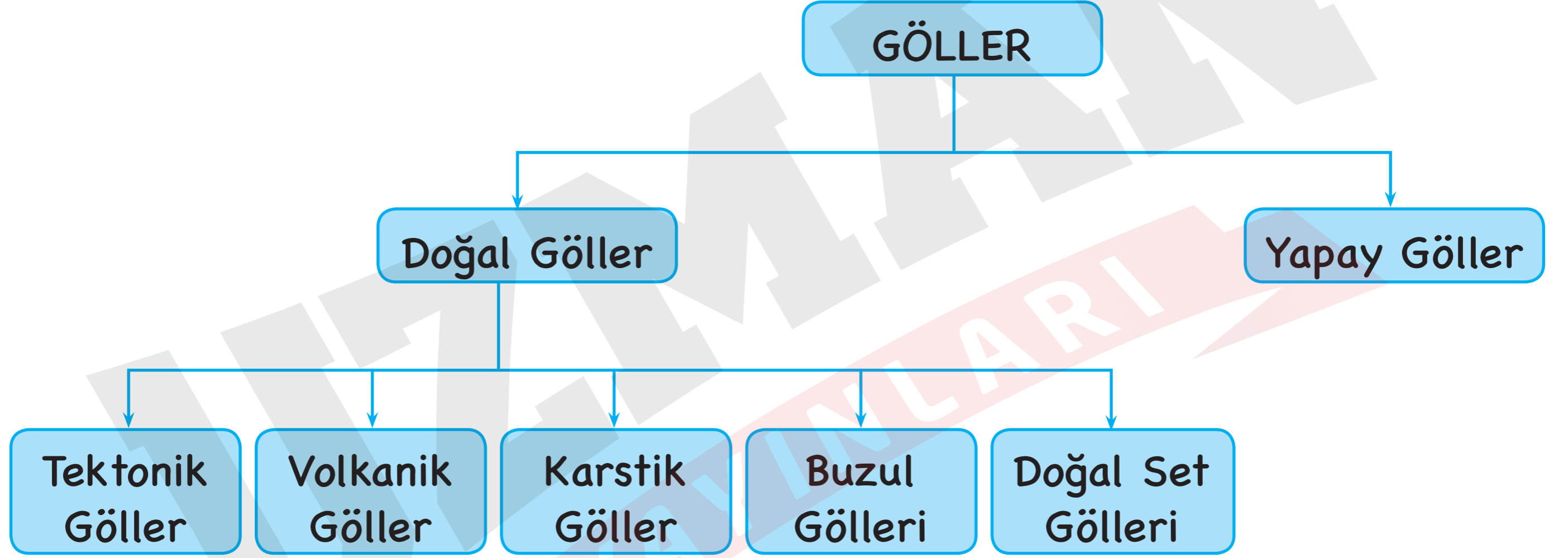

KAPALI HAVZA GÖLLERİ

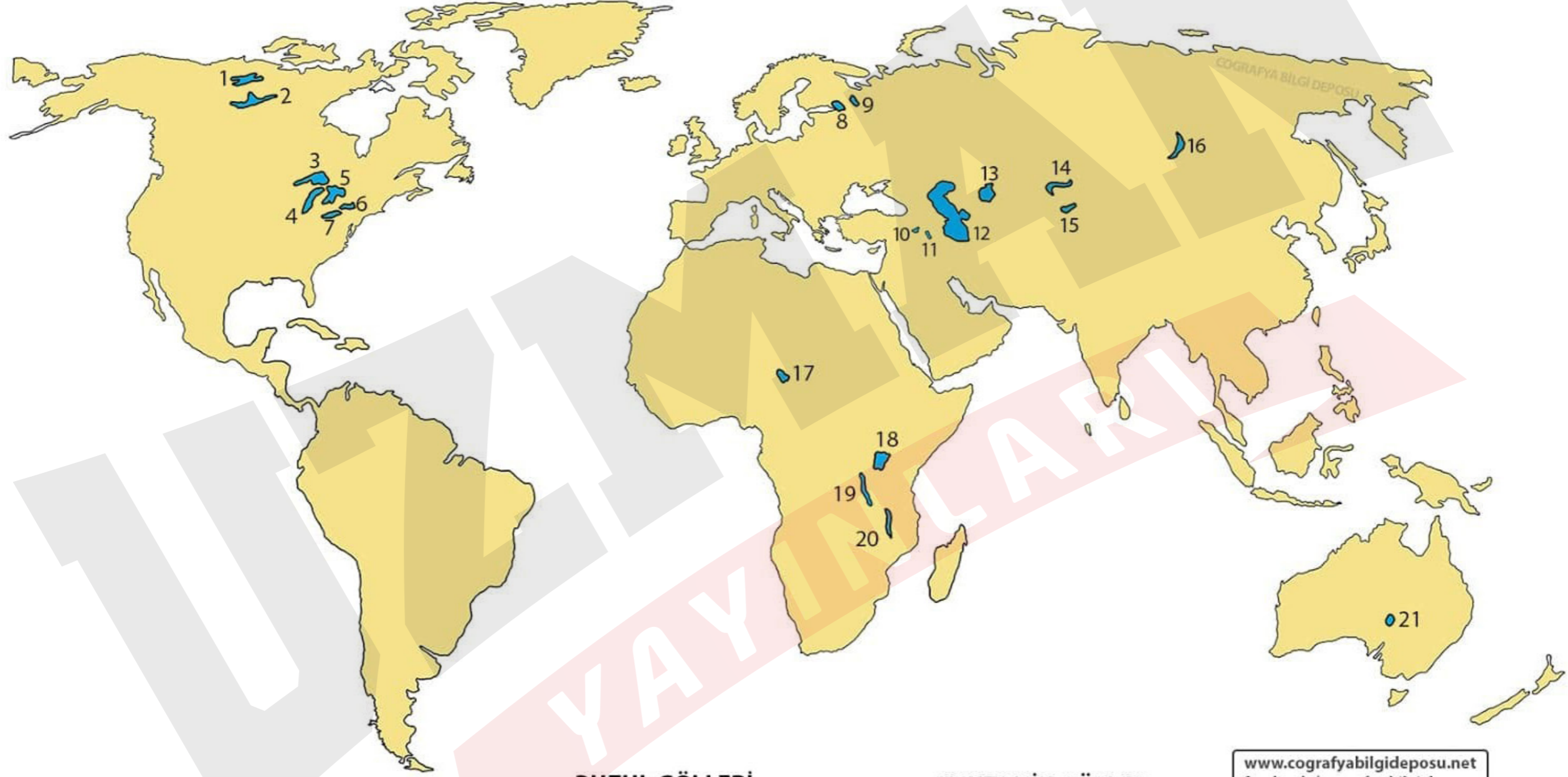
→ OLUŞUMLARINA GÖRE GÖLLER

A) DOĞAL GÖLLER

→ **TEKTONİK GÖLLER:** Hazar, Baykal, Tanganika, Victorya, vs. gölleri

DÜNYA GÖLLER HARİTASI

BUZUL GÖLLERİ

1- Büyük Ayı G.	6- Ontario G.
2- Büyük Esir G.	7- Erie G.
3- Süperior G.	8- Ladoga G.
4- Michigan G.	9- Onega G.
5- Huron G.	

TEKTONİK GÖLLER

10- Van G.	16- Baykal G.
11- Urumiye G.	17- Çad G.
12- Hazar G.	18- Victorya G.
13- Aral G.	19- Tanganika G.
14- Balkaş G.	20- Niyassa G.
15- Issık G.	21- Eyre G.

www.cografyabilgideposu.net
facebook | cografya bilgi deposu
Hazırlayan: A. ARSLAN

- **VOLKANİK GÖLLER:** Japonya, Endonezya, Yeni Zelanda, ABD , Türkiye ve İtalya'da örneklerine rastlanır.
- **KARSTİK GÖLLER:** Arnavutluk, Karadağ ve Hırvatistan'da yaygın olarak rastlanmaktadır.
- **BUZUL GÖLLERİ:** Kanada, Norveç, İsveç, Finlandiya, İsviçre, Rusya Federasyonu ve Arjantin buzul göllerinin fazla olduğu ülkelerdir.

DOĞAL SET GÖLLERİ

- HEYELAN SET GÖLLERİ
- ALÜVYAL SET GÖLLERİ
- VOLKANİK SET GÖLLERİ
- KIYI SET GÖLLERİ
- MOREN SET GÖLLERİ

YAPAY SET GÖLLERİ

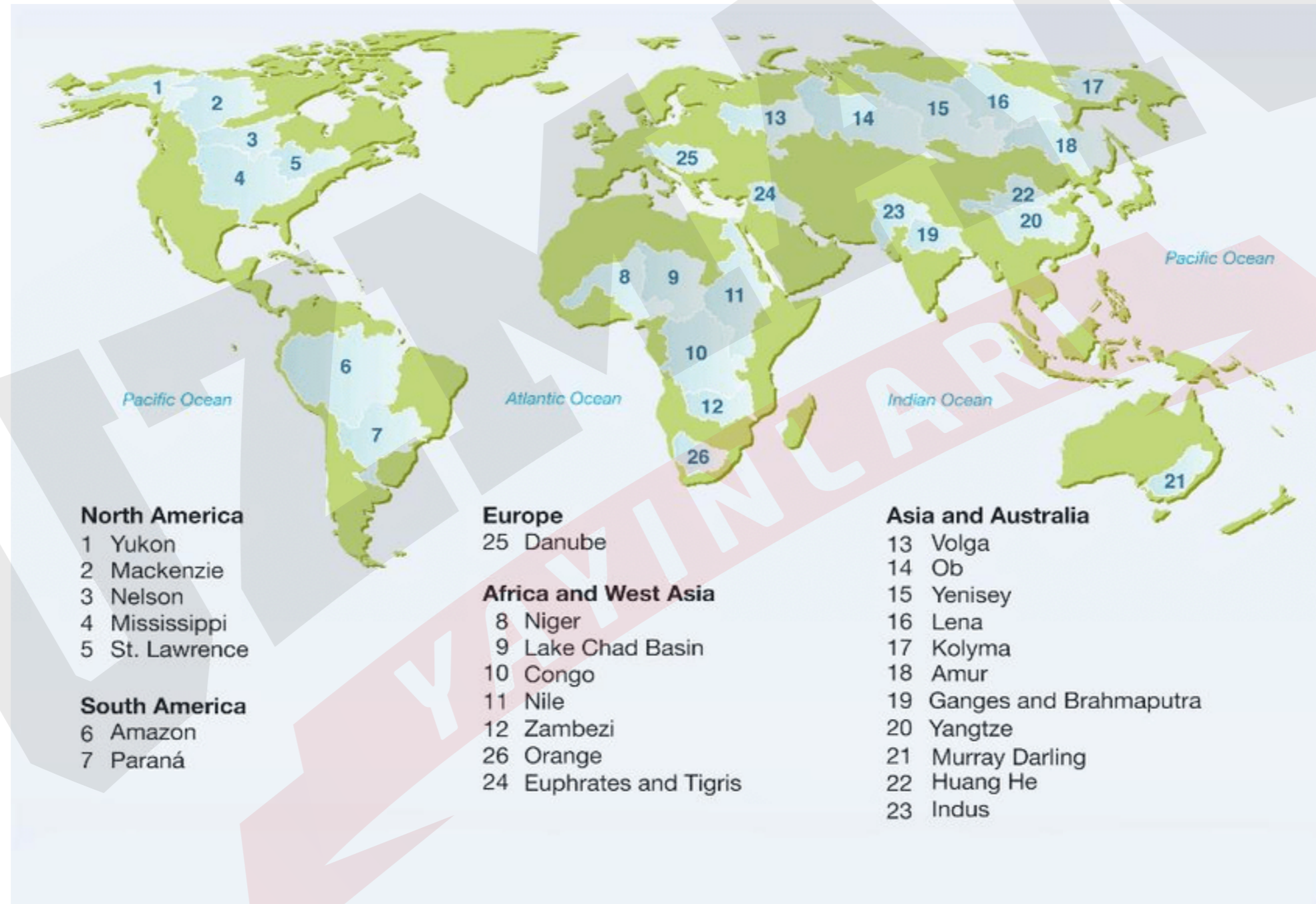
→ Akarsu yatağı önüne kurulan set arkasında suyun birikmesiyle oluşturulmuştur.

Barajların başlıca yapılma amaçları:

- Tarım alanlarını sulamak
- Enerji elde etmek
- İçme ve kullanma suyu sağlamak
- Taşkın ve selleri önlemek

AKARSULAR

Uzunluk Sırası	Akarsuyun Adı	Akarsuyun Uzunluđu (cm)
1	Nil	6992
2	Amazon	6853
3	Yangtze (Yengzi)	6300
4	Mississippi	5970
5	Yenisey	5540
6	Huang He (Sarı Irmak)	5464
7	Kongo	4700
8	Lena	4472
9	Mekong	4350
10	Nijer	4180

DEBİ VE REJİMLERİNE GÖRE AKARSULAR

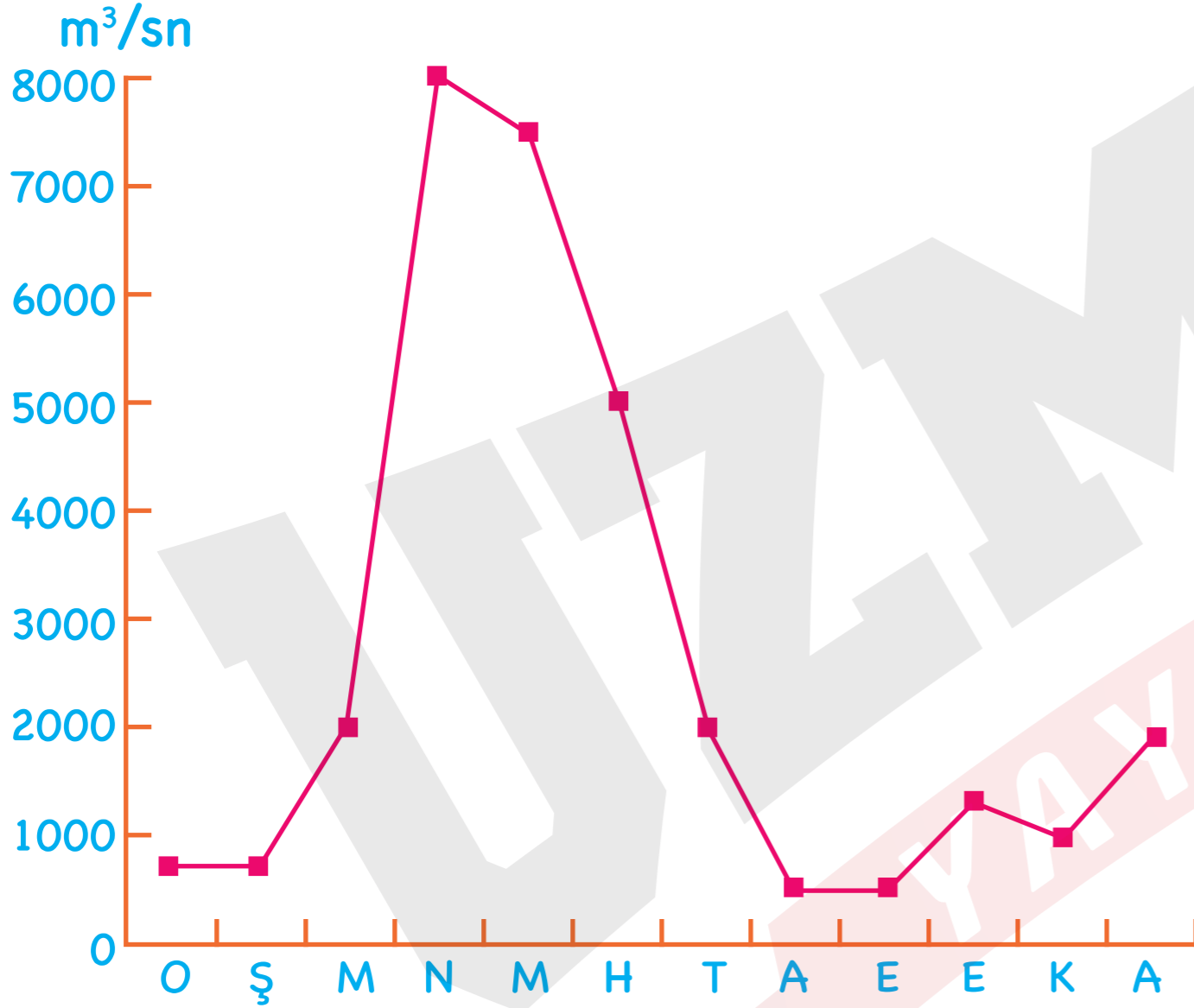
→ **AKIM (DEBİ):** Akarsu yatağının belli bir kesitinden birim zamanda geçen su miktarıdır.

Akım (Debi)'yi etkileyen en önemli unsurlar;

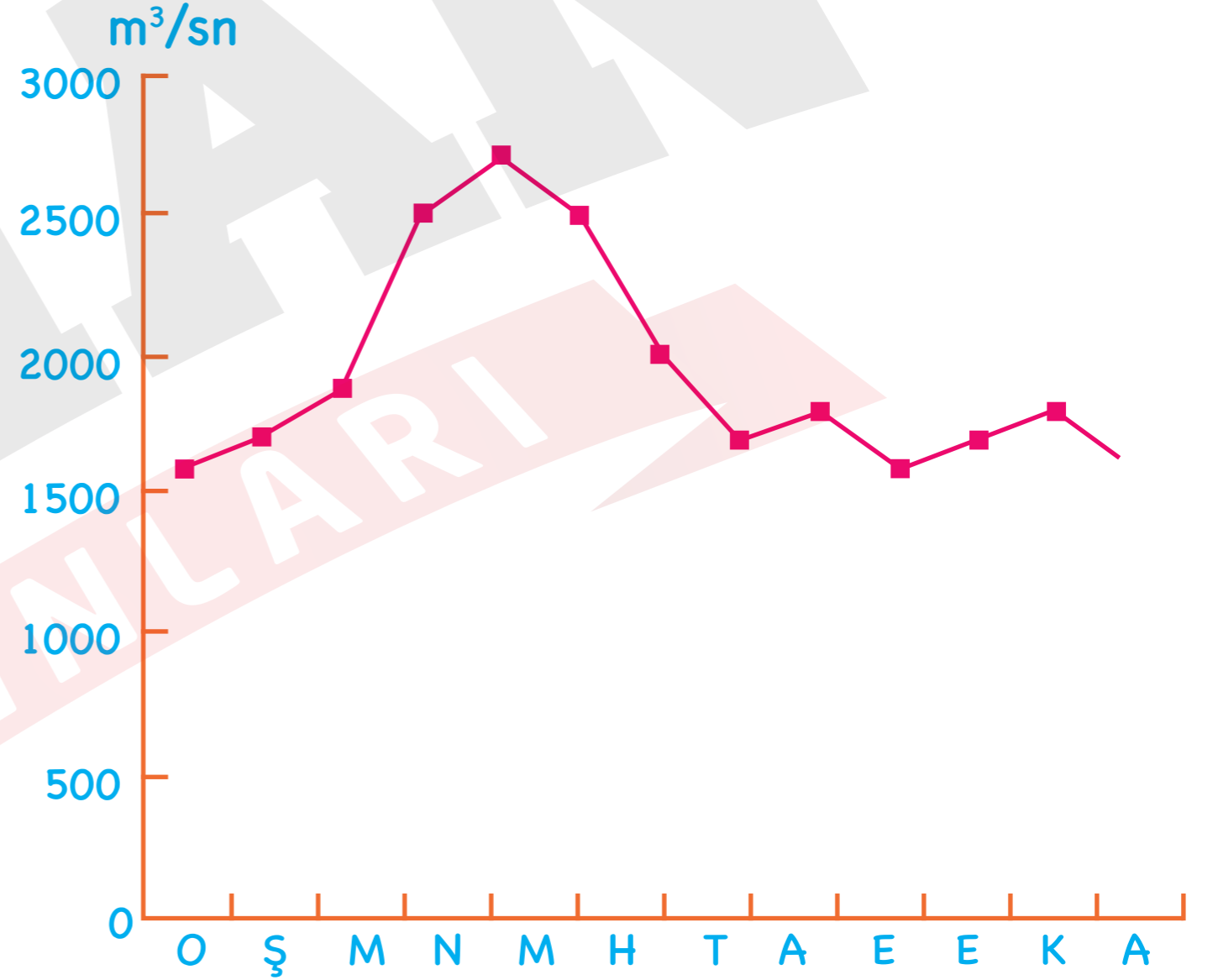
- Yağış miktarı
- Buharlaşma
- Eğim
- Kar erimeleri
- Beslendiği kaynaklar
- Yağış şekli
- Zemin yapısı
- Bitki örtüsü yoğunluğu

→ **REJİM:** Akarsuyun akım değerinin yıl içinde gösterdiği değişime denir. Akım değerinde yıl içerisinde belirgin bir değişim olmuyorsa düzenli, akım değerleri yıl içerisinde belirgin şekilde değişiyorsa düzensiz rejimli akarsu olarak ifade edilir.

Düzensiz Rejimli Akarsu

Düzenli Rejimli Akarsu

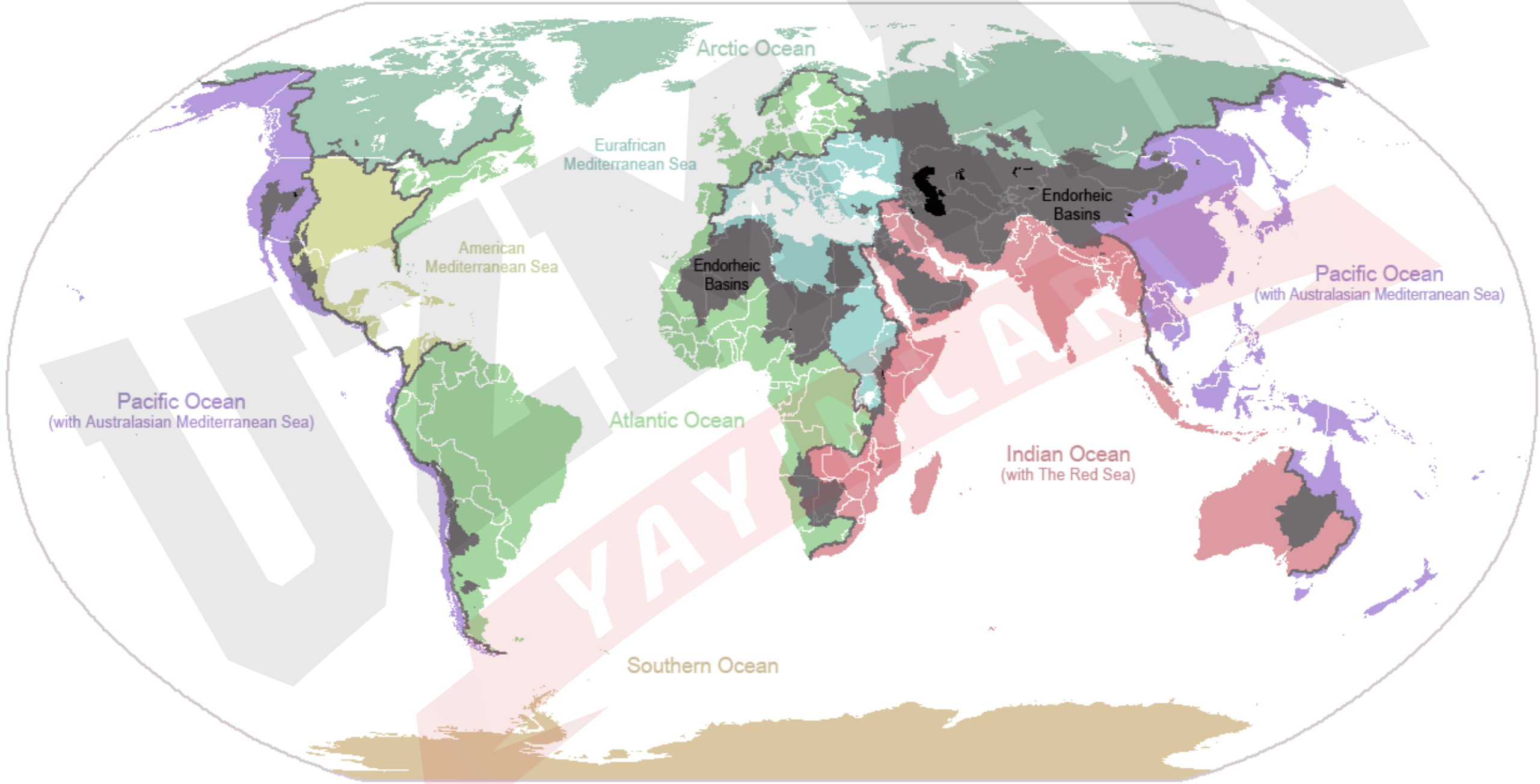

BESLENDİĞİ KAYNAĞA GÖRE AKARSULAR

- **Yağmur Sularıyla Beslenen Akarsular:** Ekvatorial, Muson ve Akdeniz bölgelerindeki akarsular genel hatlarıyla sadece yağmur sularıyla beslenirler.
- **Kar ve Buz Sularıyla Beslenen Akarsular:** Bu tip akarsular genel olarak yüksek dağlık bölgelerden doğan akarsulardır.
- **Yer Altı Sularıyla Beslenen Akarsular:** Bu tip akarsuların havzalarında karstik araziler geniş alan kaplar. Yer altı sularıyla beslenen bu akarsular yıl boyu su taşımalarıyla dikkat çekerler.
- **Birden Fazla Kaynakla Beslenen Akarsular:** Bu tip akarsuların genellikle havzaları oldukça geniştir ve büyük kısmı düzenli rejimlidir.

DÖKÜLDÜĞÜ YERE GÖRE AKARSULAR

→ Havzasında topladığı suyu denize kavuşturarak akarsular "Açık Havzalı" ulaştırılmayan akarsular "Kapalı Havzalı" akarsular olarak tanımlanır.

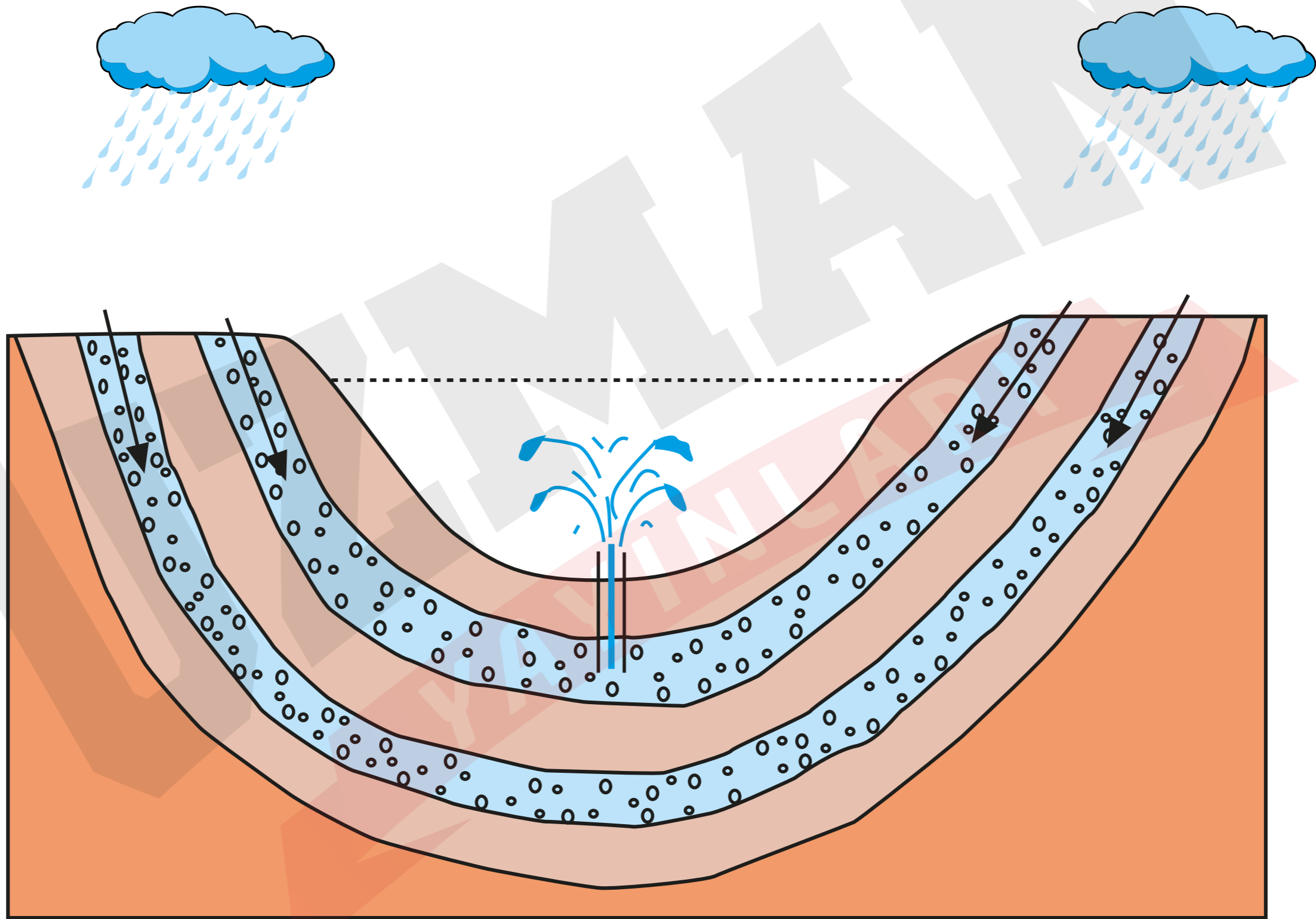

YER ALTI SULARI

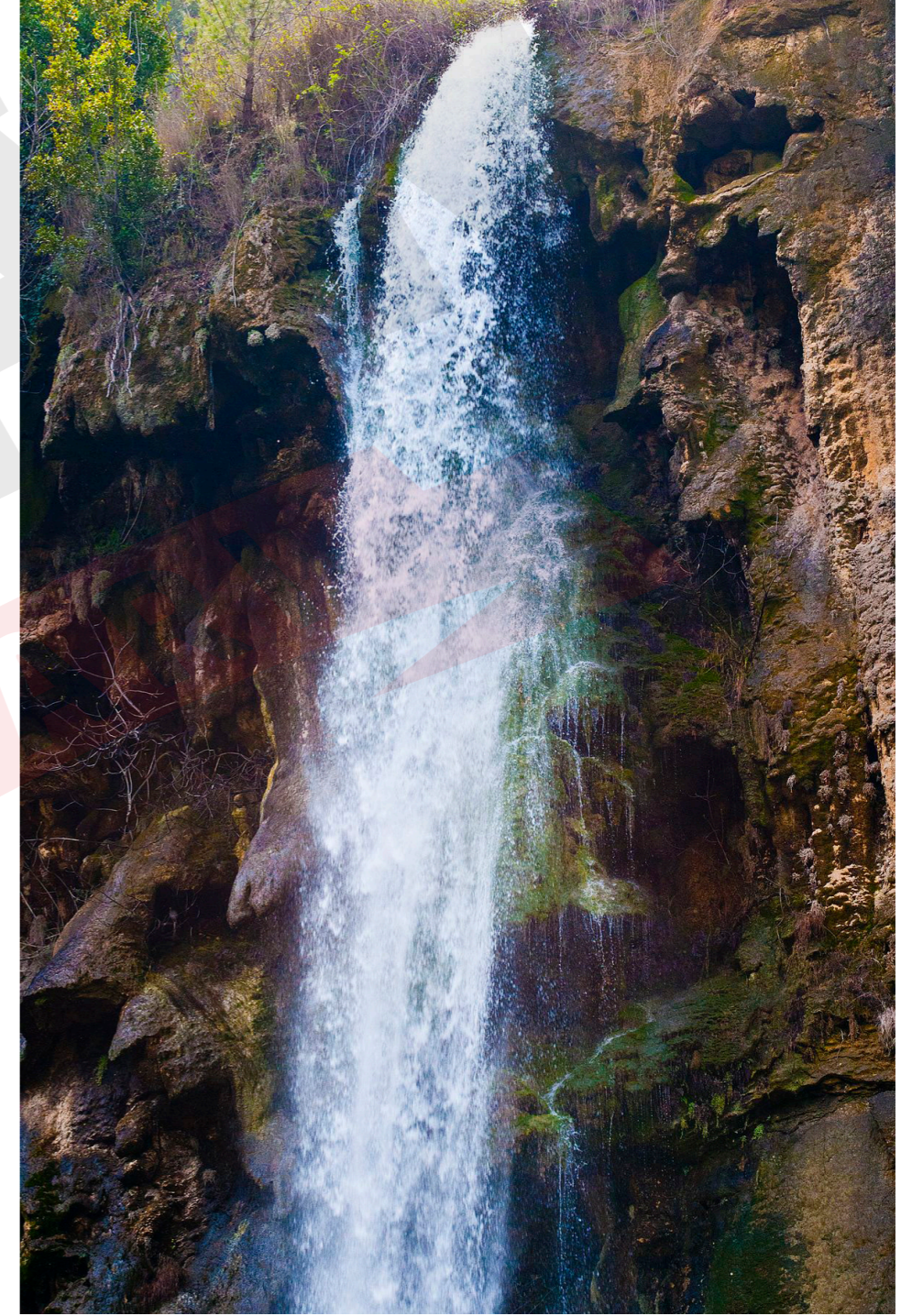
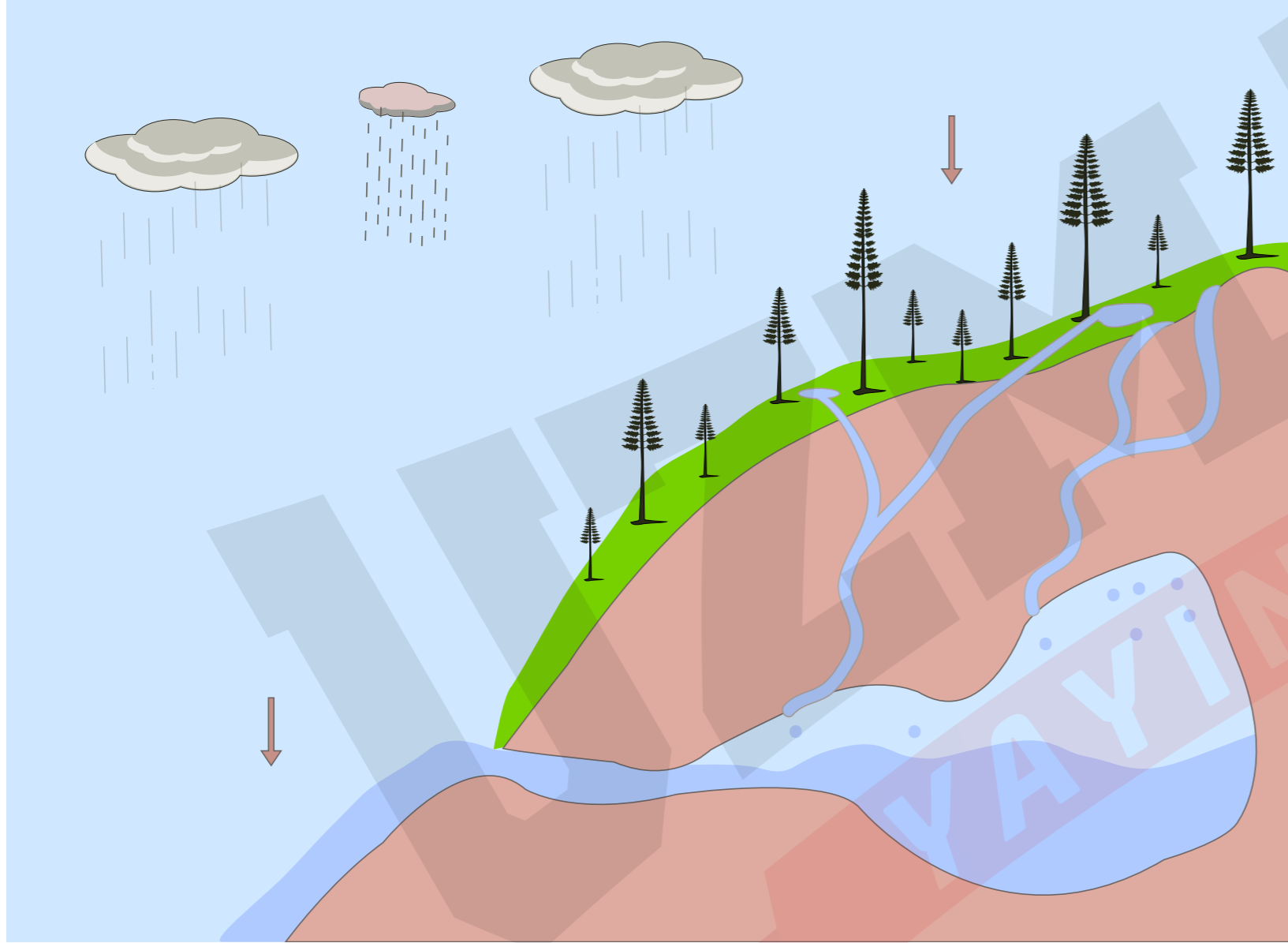
- Kaya oyuk ve çatlaklarında depolanan yer altı sularına **akifer** denir.
- Geçirimsiz tabaka üzerinde depolanan suya **taban suyu** denir.
- Yer altı suyunun kendiliğinden yer yüzüne çıktığı yere **kaynak** denir.

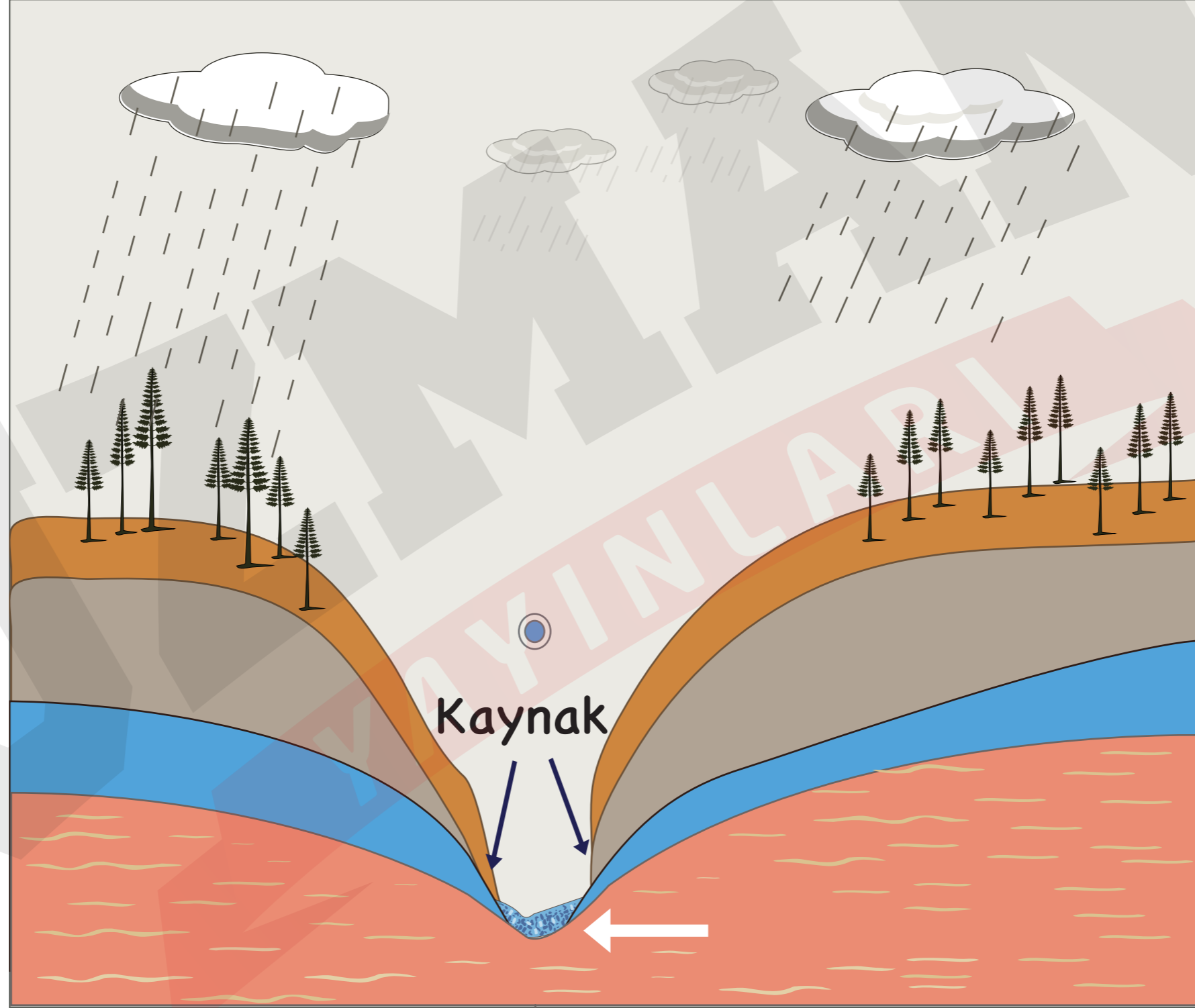
ARTEZYEN

KARSTİK KAYNAK

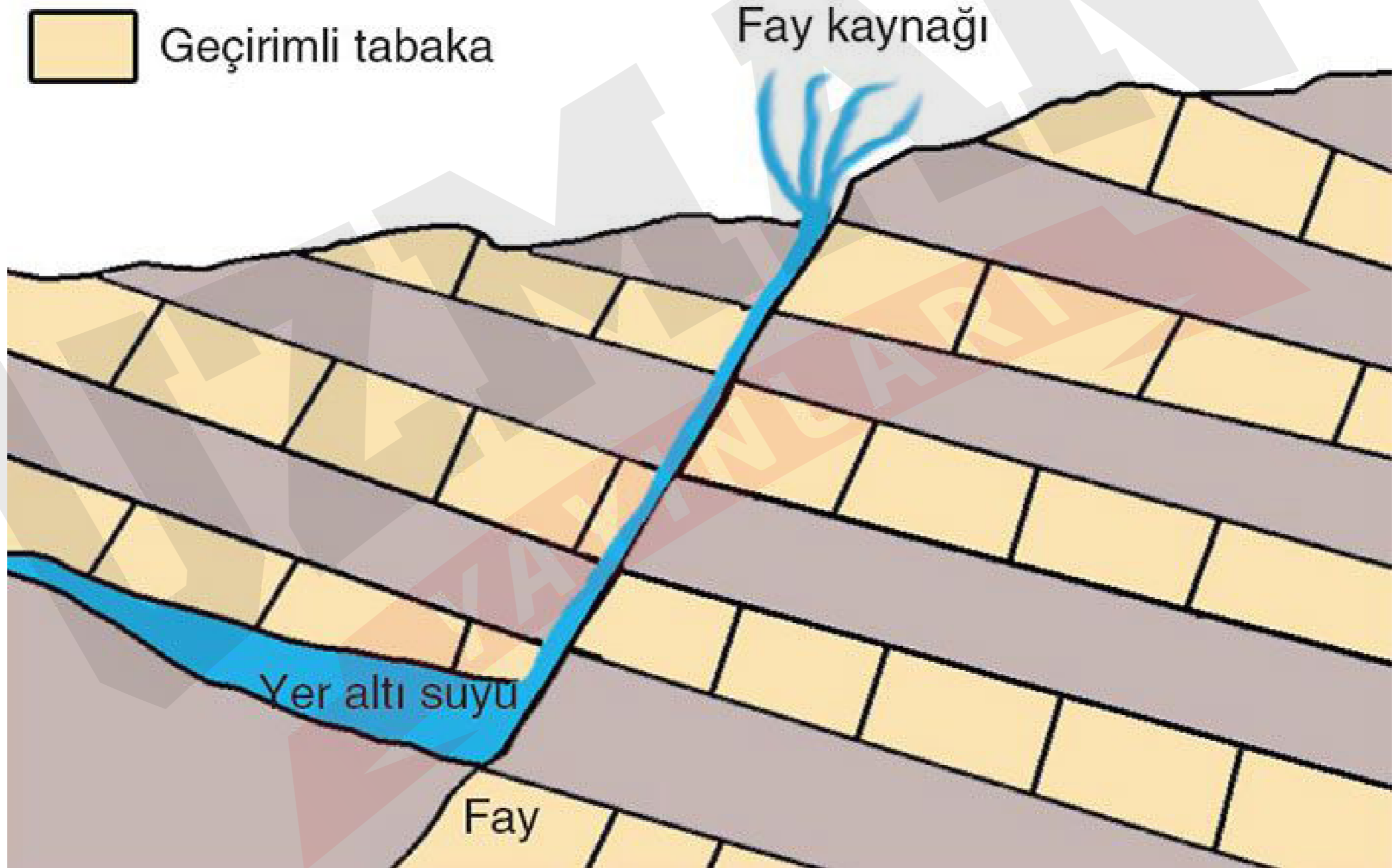

YAMAÇ KAYNAĞI

FAY KAYNAĞI

- Geçirimsiz tabaka
- Geçirimli tabaka

GAYZER

Örnek:

Yeryüzündeki göl sularının bazıları tatlı, bazıları tuzlu veya sodalıdır.

Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

- A) Yöredeki iklim koşulları
- B) Gölün gideğenin olup olmaması
- C) Göl çanağındaki kayaç yapısı
- D) Göl üzerinde yürütülen ekonomik faaliyetler
- E) Göle giren akarsuların taşıdığı su miktarı

Örnek:

Yağmur sularıyla beslenen bir akarsu ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Akımı ilkbaharda artış gösterir.
- B) Yaz mevsiminde debisi düşer.
- C) Bölgenin yağış rejimi ile akarsu rejimi paralellik gösterir.
- D) Geçtiği yerlerde daha çok fiziksel aşındırma yapar.
- E) Kaynağı ile ağız kısmı arasında yükselti farkı fazladır.